

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. VI. Unus potest successivè cum pluribus contrahere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

impedito, non foret Matrimonium indignum, in ordine ad subtractionem seu negationem dotis. Atque hæc satis de consensu parentum. Possit hic etiam disputari de consensu domini, an & quomodò requiratur ad validum aut licitum Matrimonium servari; sed commodiùs de eo tractabitur in sequenti parte, ubi de impedimento servituti.

Restat hic examinandum; an lex naturæ permittat Matrimonium cum pluribus, vel simul, vel successivè. Pro resolutione erunt duæ sequentes Conclusiones.

CONCLUSIO VI.

Unus potest successivè cum pluribus contrahere.

230. **H**æc Conclusio est contra Cataphryges, qui, teste S. Augustino lib. de Hæref. cap. 26. Secundas nuptias pro fornicationibus habent: & idè dicunt, eas permisisse Apostolum Paulum, quia ex parte sciebat, & ex parte prophetabat: nondum enim venerat, quod perfectum est. Item contra Catharos, qui, ut testatur ibidem Augustinus, cap. 38. Seipfos isto nomine, quasi propter munditiam, superbissimè atque odiosissimè nominant: secundas nuptias non admittunt, penitentiam denegant, Novatum sectantes hæreticum; undè etiam Novatiani appellantur.

Porro, secundum eundem S. Doctorem ibidem cap. 86. Tertullianus factus est hæreticus, quia transiens ad Cataphryges, quos antea destruxerat, cepit etiam secundas nuptias, contra Apostolicam doctrinam, tanquam supra damnare.

231. Ergo, secundum S. Augustinum, Conclusio nostra est doctrina Apostolica, ad Rom. 7. v. 2. & 3. Nam quæ sub viro est mulier, vivente viro alligata est legi (Matrimonii) si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est à lege viri (seu Matrimonii). Igitur vivente viro, vocabitur adultera si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est à lege viri; ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro. Et 1. Cor. 7. v. 39. & 40. Mulier alligata est legi quanto tempore vir ejus vivit: quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult nubat: tantum in Domino. Beatior autem eris, si sic permanferit secundum meum consilium. Ergo consilii tantum est, abstinere à secundis nuptiis, mortuo priori viro, & à tertiis nuptiis, mortuo secundo viro.

232. Quod scitè animadvertit D. Augustinus lib. de Bono viduitatis cap. 12. sic scribens: De tertiis, & de quartis, & de ultra pluribus nuptiis, solent homines movere quæstio-

nem. Undè, ut breviter respondeam, nec ulla nuptias antè nuptias audeo damnare, nec eis verecundiam det damnarè: numerositatis auferre. Sed ne cuiquam brevitas hujus responsionis mea fore displiceat, uberius disputantem reprehensorem meum audire paratus sum. Fortassis enim asseret aliquam rationem, quare secunda nuptia non damnentur, tertia damnentur, & ego sicut in exordio sermonis hujus admonui, non audeo plus sapere, quàm oportet sapere. Quis enim sum, qui putem definiendum, quod nec Apostolum video definisse? At enim: Mulier alligata est, quamdiu vir ejus vivit: Non dixit, primus, aut secundus, aut tertius, aut quartus: sed, Mulier, inquit, alligata est, quamdiu vir ejus vivit: si autem mortuus fuerit vir ejus &c. Quid huic sententiæ, quantum ad hanc rem attinet, addi vel detrahi possit, ignoro. Deindè, ipsum quoque Apostolorum ac nostrum Magistrum & Dominum audio Saducæis respondentem, cum proposuissent mulierem non univiram, vel biviram; sed, si dici potest, septiviram, in resurrectione, cujus futura esset uxor &c. Sed nec ipsam, ut videmus, eos maritorum mulierem ullà suæ sententiæ significatione damnarunt. Quapropter nec contra humane verecundia sensum audeo dicere, ut quoties voluerit, viris mortuis nubat, femina: nec ex meo corde, præter Scripturæ sanctæ auctoritatem, quantalibet nuptias audeo condemnare. Quod autem dico univiræ viduæ, hoc dico omni viduæ: Beatior eris, si sic permanferis. Hactenus D. Augustinus.

233. Sed & ipsas juniores viduas Apostolus vult nubere 1. ad Timoth. 5. vers. 14. dicens: Volo ergo juniores (viduas) nubere, filios procreare, matres familias esse. Quæ verba sic explicat D. Augustinus supra cap. 8. Nuptiarum, inquit, bonum Apostolicâ sobrietate & auctoritate commendat, non procreandi officium, etiam eis, quæ continentia bonum capiunt, tanquam ad obsequiam legis imponit. Denique cur hoc dixerit, pandit, cum adjungit & dicit: Nullam occasionem dare ad verliario maledicti gratia. Jam enim quædam conversæ sunt retrò post satanam: ut bis verbis ejus intelligamus, eas quas nubere voluit, melius posse continere, quàm nubere; sed melius nubere, quàm retrò post satanam ire, id est, ab illo excellenti virginalis, vel vidualis castitatis proposito, in posteriora respiciendo cadere & inerrare.

Vult ergo Apostolus eas viduas nubere, quæ non continent, juxta illud, quod habet 1. Corinth. 7. v. 8. & 9. Dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic permancant, sicut & ego. Quod si non se continent, nubant. Melius enim est nubere, quàm uri. Et quomodò nubere melius est viduis, si secundæ nuptiæ pro-

fornicationibus haberi debeant? Itaque Apostolica doctrina est, secundas & posteriores nuptias esse legitimas, seu legitimum & licitum remedium incontinentiae.

234. Hinc recte constituit Synodus Nicaena Can. 8. ut Cathari redeuntes ad Ecclesiam Catholicam, haec praeter omnibus scriptis profiteantur, Quod Catholica & Apostolica Ecclesia dogmata suscipiant & sequantur, id est, & his qui se communicare, & his qui in persequutione prolapsi sunt &c. Seitd etiam respondit ad hanc quaestionem: An mulier possit sine infamia nubere infra tempus luctus, secundum

C. 4. de Secundis nupt. Respondit, inquam, Urbanus 3. Exonen. Episcopo, ut refertur extra de Secundis nuptiis cap. 4. Quid cum Apostolus dicat: Mulier viro suo mortuo, soluta est a lege viri sui, in Domino nubat, cui voluerit; per licentiam & auctoritatem Apostoli, ejus infamia aboletur.

C. 5. cod. Idem respondit Innoc. III. P. nobili mulieri; ut refertur eod. tit. c. 5. sequentis tenoris: Cum (secundum Apostolum) mulier mortuo viro suo, ab ejus sit lege soluta, & nubendi cui vult tantum in Domino liberam habeat facultatem: non debet legalis infamiae sustinere iacturam, quae licet post viri obitum, infra tempus luctus (scilicet unius anni spatium) nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo utitur potestate: cum in his praesertim seculares leges non dedignantur sacros Canones imitari. In quibus iuribus manifeste supponitur secundas & posteriores nuptias contrahi posse per licentiam & auctoritatem Apostolicam.

235. Quod novissime definitum seu docuit Concilium Florentinum in Decreto Eugenii ibi: Decimo, quoniam asseritur, nonnullas quartas nuptias tanquam condemnatas respicere, ne peccatum, ubi non est, esse putetur (cum secundam Apostolum, mortuo viro, mulier sit ab ejus lege soluta, & nubendi, cui vult, in Domino habeat facultatem, nec distinguat mortuo primo, secundo, vel tertio) declaramus, non solum secundas ac tertias, sed & quartas atque posteriores, si aliquod canonicum impedimentum non obstat, licite contrahi posse. Commendatorem tamen dicimus, si ulterius a conjugio abstinentes, in castitate permanferint: quia sicut virginis castitatem laudem & merito praefendam esse censuimus.

Ita lego in Summa Concilii Auctore Francisco Longo. Item in alia Summa Authore Bartholomaeo Caranza. Sed apud Binium To. 4. Conc. illa verba non reperio. Sed neque ista, quae in d. Summis Septimo, & Octavo traduntur. Praeterea in d. Summis loco ly Decimo deberet esse, Nondum, cum aliud Nondum non assignent, sed ab Octavo transeant ad Decimo. Unde haec dissonantia proveniat nescio, poterit diligens Lector investigare.

Hinc Bellarminus lib. 1. de Matr. cap. 9.

volens probare secundas & tertias & quartas & alias deinceps nuptias esse licitas, adducit testimonium Florentini; juxta, inquit, fidem ejus, qui Summam Conciliorum collegit.

Insuper etiam hanc veritatem (quamvis non expressit definit, quia tunc temporis non erat satis nota, neque aliqua controversia inter ea cum Haereticis) Concilium Tridentinum, quando sess. 24. can. 2. ait: Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulli lege divina esse prohibitum; anathematis sit. Ubi cum ait, Simul, satis innuit, licet sive posse plures habere. Et revera, quid aliud clamat universalis Ecclesiae consuetudo?

Astipulatur quoque doctrina sanctorum Patrum variis in locis. Divum Augustinus praefatis audivimus. Nec minus aperte loquitur divus Hieronymus ad Pammachium in Apoligetico contra Jovinianum (& refertur 31. q. 1. c. 11.) Aperiamus quos aures clericorum meos, & videant me secundas & tertias nuptias concessisse in Domino. Qui secundas & tertias non damnavi, primum peti damnatum Matrimonium? Idem ibidem: Non damno bigamos, imo nec trigamos, & si dici potest, octogamos. Idem ibidem: Ego etiam male libera voce proclamo, non damnari in Ecclesia bigamiam, imo nec trigamiam, & si licet quaedam & sexta & ultra quoquo modo marito nubere.

Quando ergo idem sanctus Pater lib. 1. contra Jovinianum (& refertur 31. q. 1. c. 11.) ait: Considera quod quae duos habuit viros, si anus est & decrepita, & egeat, Ecclesia per non meretur accipere. Si autem panis illi datur elemosinae, quanto magis ille panis in caelo descendit: quem qui indigni comedunt, erit violari Corporis & Sanguinis Christi? videtur significare, animum, quae duos habuit viros, indigni fumere Eucharistiam.

Haec, inquam, verba & alia, quae ecclesiae capite ex sancto Hieronymo referuntur, intelligenda sunt de iis, qui simul plures habent uxores, vel simul plures habent maritos, prout ea intellexit Glossa, dicens: In hoc capite redarguit Hieronymus eos, qui simul plures habent uxores; & eas, quae simul plures habent maritos. Primo, exemplo Samaritanarum, a Domino reprehensae. Secundo, ratione institutionis conjugii. Tertio, exemplo Lamech, inde panis graviter. Quarto, argumento a minori ad maius inferens ex simplici bigamia ad talem. In hoc reprehendit quosdam, qui dicebant, secundas nuptias non esse concessas viduis, nisi in causa. Haec Glossa in expositione casus.

Si autem haec interpretatio non placuit, tunc observa id, quod ad multorum Ecclesiae Doctorum, & Conciliorum, ac Pontificum scripta interpretanda, utilissimum est, observa, inquam, ex 7. Synodo Generali, contra Iconomachos, persecutores imaginum, congregata, actione 6. Cum eo loco

234. Constitutio Synodi Nicaenae de Catharis, redeuntibus ad Ecclesiam.

C. 4. de Secundis nupt.

C. 5. cod.

235. Probatum Concilii Florentini.

Longus.

Caranza, Binus.

Bellarmin.

Pontius; (inquit Pontius lib. 7. c. 52. n. 17.) quibusdam testimoniis, ex Doctoribus Ecclesiæ desumptis, quæ objiciebat Gregorius, in quibus imaginum, & sanctorum Virorum picturas reprobare videbantur, responderet Epiphanius, inquit: *Consueverunt Patres nostri sancti, qui voluntatem Dei salutariter nobis exponunt, per exaggerationem mandatorum observationem nos docere, & ad quod mandatum illis scopus vergit, eo præparare auditores, hocque extollere & magnificare.*

Quod duobus eo loco Epiphanius confirmat exemplis. Primum est, quod Amphilo- chius Iconensis Episcopus, cum contende- ret, fidei adjungendam mandatorum obser- vantiam, quod id magis exaggeraret, dixit: *Cura nobis est, virtutes bonorum virorum eli- gere, ... ipsi autem templa fabricare, aut ima- gines illorum in tabulis circumferre, contemnen- tes interim illorum virtutes, hæc quaquam lau- dabile est.* Quo docuit, curandum nobis po- tius Sanctos imitari, quam vultus delineare.

Secundum est ex Asterio Amasice Episcopo, qui quod erogandam esse pauperibus eleëmofynam magis urgeret, dixit: *Ne pingas Christum in vestibus; sed magis sumptu illo & expensis pauperibus subveni.* Quibus non reprehendit picturam Christi, sed exaggerando demonstrat, quam Deo acceptum o- pus fuerit pauperum sustentatio. Ita Pon- tius.

Et continuè atexit. Eodem ergo pacto interpretemur Chrysostrum & Hieronymum, dicamque, eos ad eò continentiam commendatam voluisse, ut secundas nuptias, quibus inest aliquod incontinentiæ signum, exaggerando minus probasse videantur. Ita- que illa per amplificationem & exaggeratio- nem quamdam continentiam dicta, accipien- da sunt. Hæc ille.

Ubi cum, præter Hieronymum, audis Chrysostrum, scire debes, quod etiam ex ipso solet proferri testimonium contra Ca- tholicam veritatem, quod refertur 3 r. q. 1. c. 9 & sic sonat: *Hac ratione & Apostoli præ- ceperunt (alias, permisissent) secundas adire nup- tias, propter incontinentiam hominum. Nam se- cundam quidem accipere, secundum præceptum Apostoli est; secundam veritatem autem ratio- num, vere fornicatio est. Sed, dum permitente Deo, publice & licenter committatur, sit honesta fornicatio. Propterea bene dixit, quia Moyses hoc permisit, non præcepit. Aliud est enim præcipere aliud permittere. Quod enim permittimus, nolentes præcipimus: quia malas hominum voluntates ad plenum prohibere non possumus. Ubi Correc- tores Canonum verb. Vere fornicatio, sic ai- unt: Longè cautius loquitur verus Joannes Chrysostrum, cum alibi, tum potissimum in Epist. ad viduam juniorem de non iterando con- jugio, quæ nuper Romæ est impressa, negatque*

perspicue, secundum Matrimonium fornicatio- nem esse.

Hinc Bellarminus lib. 1. de Matr. Res- pondet ad hunc Canonem, eum reverà non esse Joannis Chrysostrum; sed alterius cujus- dam; cujus extat opus imperfectum in Mat- theum; quod opus, inquit, aut est hominis hæretici, aut est ab hæreticis corruptum; si- quidem multa continet, cum doctrina Ortho- doxa pugnantia. Verba præsentis Canonis habentur, Serm. 32. in cap. 19. Matth. Et post pauca sic ait: Sed quidquid sit de Aucto- ris illius mente, certum est, ejus verba non habere in Dogmatibus auctoritatem, præfer- tim cum verus Chrysostrum Homil. 20. in Epist. ad Ephes. dicat, secundas nuptias non posse damnari. Hæc ille.

Objicitur præterea caput 3. Concilii Neo- cæsariensis (quod refertur 3 r. q. 1. c. 8.) se- quentis tenoris: *De his, qui frequenter uxores ducunt, & de his, quæ sæpius nubunt, tempus quidem poenitentia bis constitutum manifestum est: sed conversatio & fides eorum tempus abbreviat.* Et cap. 7. *Presbyterum convivio secunda- rum nuptiarum interesse non debere, maxime cum præcipiatur, secundis nuptiis poenitentiam tribuere. Quis ergo erit Presbyter, qui propter convivium illis consentiat nuptiis?*

Prima responsio sit Glossæ quæ casum ho- rum capitum sic proponit: *Hugo intellexit hæc capita, de his, qui simul plures habent uxores, vel de his, quæ plures habent viros, de quibus di- citur, quod poenitere debent: nec debet Sacerdos talibus nuptiis interesse. Quidam etiam hoc caput intelligunt de his, qui contrahunt secundas nup- tias causa saturandæ libidinis. Alii dicunt, quod hoc dictum est ad servorem. Sed potes dicere, quod cum dicitur, Frequenter, intelligitur de illis, qui ardore libidinis contrahunt: cum dicitur, Nu- bunt, intelligitur de illis, qui primis viventibus contrahunt. Et verb. Ducunt, explicat: Plures simul, hodie scilicet unam, cras aliam, vivente primâ. De talibus secundis nuptiis intellige hoc capitulum. Et procul dubio sic intellectum, nullatenus opponitur nostræ Conclusioni.*

Præterea eadem Glossa verb. *Debere*, ex- ponit quid sit, Presbyterum interesse secun- dis nuptiis, dicens: *Id est, debet deponi, si prior uxor vivat, 11. q. 3. Teugualdum. & etiam intelligas interesse per consensum, vel etiam ut benediceret nuptias, quod non debet, ut extra de Secundis nuptiis c. 1.*

Sed hæc interpretatio Glossæ ait Pontius supra n. 18. ipso textu refellit; indicaretur enim, illo probari duo Matrimonia simul, cum tam levis imponatur poenitentia, nec separari jubeantur. Cur item præciperetur Presbyteris, ne eorum nuptiis interessent, & non fidelibus omnibus, cum secundæ nup- tiæ, primis constantibus, nullæ sint & dam- natæ?

242. Resp. Bellar.

243. Objezio ex Concil. Neo- ces.

Prima resp.

244. Impugnatur à Pontio.

Responde-
tur.

Responderi posset; de levitate, aut gravitate poenitentiae, nihil expressè ibi statuitur; immo potius videtur insinuari gravitas, dum dicitur tempus abbreviandum, propter conversationem & fidem ibi: *Sed conversatio & fides eorum tempus* (poenitentiae, ut notat Gloss. ibi) *abbreviat*. Cur autem magis præcipiatur Presbyteris, ne eorum nuptus intersint, quam ceteris fidelibus, incumbit, nuptias damnatas impedire, & nuptias legitimas benedicere.

245.
Alia solutio
ex Bellar.

Interim illa interpretatio Glossæ non est necessaria; nam dici potest cum Bellarmino lib. 2. de Concil. c. 8. in responsione ad argumentum 4. non prohiberi in illo can. secundum Matrimonium, sed solemnitatem secundi Matrimonii, cui solemnitati propriè convenit nomen nuptiarum. Celebritas enim nuptiarum tantum semel in Ecclesia fieri consuevit, nimirum quando virgines conjunguntur, ut Isidorus testatur lib. 2. de Officiis c. 19. ubi dicit, solum in primis nuptiis dari annulum, & velum quoddam partim album, & partim rubrum, quod flammæum dicebatur; à quo velo nuptias dictas, quia nimirum eo velo obnubuntur capita novarum nuptiarum, testatur Ambrosius lib. 1. de Abraham c. 9. Canon igitur ille prohibet, ne Presbyter celebrati secundi Matrimonii intersit, quin potius poenitentiam injungat iis, qui contra morem Ecclesiæ, in secundo Matrimonio ejusmodi celebritatem adhibuerint. Hæc ille. Adde quæ sæpius contrahentes Matrimonium, non peccant in eo præcisè, quod sæpius Matrimonium appetant; sed quod in secundo Matrimonio eam celebritatem adhiberi velint, quæ solum in primo, de more Ecclesiæ, adhibenda est. Et idè imponitur eis poenitentia.

Isidorus.

Ambros.

Potest etiam fieri (inquit idem Auctor lib. 1. de Matr. c. 9.) ut antiqui illi Patres, qui aliis etiam in rebus severiores erant, ob signum incontinentiæ notandos aliquâ poenitentia esse voluerint eos, qui sæpè Matrimonium contrahunt: nam Conc. Laëdicenæ can. 1. fatetur, legitimas esse secundas nuptias, & tamen injungit certi temporis poenitentiam iis, qui secundas nuptias appetunt. Sed quæcumque fuerit eorum Patrum mens Concilium fuit particulare, cui rectè opponi potest Concilium Nicænum Generale can. 8. in quo secundæ nuptiæ apertissimè approbantur. Hæc ille.

246.
Tertia solutio.

Subscribo ego can. 1. Concilii Laëdiceni: *De eo, quod oportet secundum Ecclesiasticum canonem eos, qui liberè & legitime secundo nuptiis connexi sunt, nec occultam permissionem operati sunt, pauco tempore exempto, vacare orationibus & jeuniis, secundum veniam reddi eis communionem.* Alia translatio sic habet: *Oportere*

ex Ecclesiastico canone, qui liberè & legitime secundo Matrimonio conjuncti sunt, & clam uxores duxerunt, cum exiguum tempus præterierit, & orationibus & jeuniis vacaverint, eis venia dari communionem.

Ex quo (inquit Pontius supra n. 19.) constat, eo canone, non ob secundas nuptias poenitentiam imponi; sed quod clam contraxerant. Itaque non secundis, sed occultis & clandestinis nuptiis imponitur poenitentia. Cùm quæ is canon Laëdicenæ ciret Neocæsariensem tertium, planum est Neocæsariensem in cap. de His qui, eodem pacto intelligendum, latum quæ contra eos, qui occultè nuptias posteriores celebrarent. Hæc ille.

Ecce multiplex interpretatio capitis: *De his qui; elige quam malueris, & non errabis in fide, aut bonis moribus* Tantum addo etiam imponi posse poenitentiam, ubi nullum est peccatum propriè dictum, iuxta regulam juris 23. de Reg. juris in 6. *Sine causa nisi subisi causa, non est aliquis puniendus.* Item potest aliquis puniri sine culpa, quando hoc est causa. Causa autem hic est, emittum incontinentiæ signum, & ne bigamiam, quæ in humanæ imbecillitatis remedium adhibita est, licentiùs usurpent. Sic etiam olim imponebatur poenitentia iis, qui post conceptum ad conjugem accedebant, quàmvis hæc nunc talis accessus fieret sine ulla culpa.

Atque ex his facile respondetur ad alia testimonia Patrum, quæ contra nos afferunt. Atque in primis ad illud D. Basilii in Ep. ad Amphilochem can. 4. *Trigamorum eundem canonem desumimus, qui in digamis pro proportione. Annum enim in digamis, alii vero duos annos. Trigamis autem septem tribus aut quatuor annis segregant. Uxor non amplius conjugium, sed polygamiam appellat, vel potius castigatam fornicationem. Et Dominus Samaritanæ, quæ quingue maritos habuerat: Quem nunc, inquit, habes, non est maritus, nempe quod digni non sint, qui in digamie mensura exciderint, ut vel mariti, vel uxoris nomine appellentur.*

Respondet Estius 4. dist. 42. §. 5. Auctoritatem illorum Canonum non esse usquequaque certam; posse tamen allegatum Canonem intelligi eodem modo, quo Canonem Neocæsariensem: fornicationem autem appellari polygamiam hyperbolicè, quædam ardentior uxoris amator adulter à Philo sopho vocatur; nimirum propter affectum benevolentiam uxorem nimis inordinatè amantis; Scripturam autem non ad propositum Canonis allegat, cùm ibi Christus non de viro per conjugium accepto, sed de concubinario loquatur. Unde & mulier ipsa dicebat, *Virum non habeo*; quia videlicet illum, quem occultè habebat, non pro viro, id est, conjugè agnoscerebat. Quæ autem de quarti Matrimonii con-

demnatione ac nullitate, Ballam ibidem adfert ex legibus Imperatorum, ea disertè per Decretum Florentini, Græcis etiam consentientibus, rejecta sunt & reprobata. Hæc ille.

Et sanè videtur hic Canon sibi ipsi contradicere; nam dicit, Samaritanam quinque viros habuisse, juxta illud Christi: *Quinque enim viros habuisti*; & tamen etiam dicit, non esse dignos, qui à digamiz mensurâ exciderunt, ut vel mariti, vel uxoris nomine appellentur, & idè sextum non fuisse ejus maritum. Sed cur minus sextus, quam tertius, quartus, & quintus? Non video rationem disparitatis, si verè sextum per verum conjugium acceperat.

Secundum testimonium est Gregorii Nazianzeni oratione 30. ubi tractans verba Apostoli ad Ephes. 5. sic scribit: *Hæc enim oratione secundas nuptias deprecari mihi videtur. Si enim duo Christi sint, duo quoque viri sunt & duæ uxores. Si autem unus Christus, unum Ecclesie caput, una etiam caro sit; secunda autem respuitur. Quod si secundam prohibeat, de tertia quid dicendum? Primum lex est, secundum venia, & indulgentia, tertium iniquitas: qui autem hunc numerum excedit, porcinus planè est &c.*

Respondet Estius supra: Gregorium, est vehementiùs locutum; non aliud tamen velle, quam Apostolum deprecari, id est, dissuadere secundas & ultiores nuptias, tanquam intemperantis cujusdam libidinis argumentum; & èd magis, quòd in iis non satis expressa retineatur significatio conjunctionis Christi cum Ecclesia, scilicet unius cum una; & hanc dissuasionem, improprie vocat prohibitionem. Est autem in secundo Matrimonio venia, in tertio iniquitas, non ratione ipsius Matrimonii, secundò & tertio repetiti; sed ratione personarum, quas ferè non desiderium sobolis, sed explendæ libidinis affectus ad iterandas nuptias impellit. Quòd autem Gregorius, eas non simpliciter damnet, patet ex loco, quem supra citavimus, ubi Novatum eo nomine insectatur quòd, contra Pauli doctrinam, adolescentioribus viduis nuptias non permittat. Huc ille Estius.

Subscribo ego verba Gregorii ex Oratione in sancta lumina, quam intelligit Estius per locum supra citatum: *Neque viduis, inquit, adolescentibus propter ætatis imbecillitatem nubere permittis. At Paulus hoc ausus est. Ubi tu scilicet Magister in quartum cælum ascendisti, & alium paradysum, & arcantiora audivisti, & majorem, quam Paulus circuitum Evangelii predicatione explevisi.*

Ultimum testimonium erit Origenis, qui Homil. 17. in Lucam, de secundis nuptiis agens, dicit; tale conjugium ejicere hominem de regno Dei. Et postea: *De cætu, in-*

quit, *primitivorum immaculatorumque Ecclesie ejicietur digamus, non quòd in æternum mittatur incendium, sed quò partem non habeat in regno Dei.* Et quibusdam interpositis dicit, digamum non esse de Ecclesia, licet bonam habeat conversationem, & cæteris virtutibus polleat.

Respondet Estius supra; Origenem distinguere (tametsi non rectè) inter vitam æternam, & regnum Dei, nomine regni Dei intelligens Ecclesiam triumphantem & gloriosam, quam vocat cætum primitivorum. Non aliud ergo vult, quam digamos non habituros, inter eos qui salvantur, locum sublimem, sed inferiorem. Subjungit enim, digamos esse de secundo gradu, & his, qui salvantur quidem in nomine Christi, non tamen ab eo coronantur, videlicet coronâ excellentioris gloriæ. Hæc ille.

Si autem à me quaeritur; cur ergo Ecclesia neget benedictionem secundis nuptiis, si verè sint & licitæ? Item; cur digamos effecerit irregulares. Respondeo ad primum; quia benedictio, cum sit instar consecrationis, semel in primis nuptiis data, non amittitur, & proinde non debet iterari, ut declarat Urbanus tertius cap. 3. de Secundis nuptiis dicens: *Vir autem vel mulier ad bigamiam transiens, non debet à Presbytero benedici; quia cum aliâ vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet.*

Ad secundum respondeo: idè Ecclesiam statuisse irregularitatem; quia in secundo Matrimonio deficit perfecta ratio Sacramenti, non quatenus Matrimonium est unum ex septem novæ legis, gratiam conferens ex opere operato; hæc enim significatio nullo modo deficit, sed tantam, immo majorem gratiam possunt recipere conjuges in secundo Matrimonio, quam in primo, si in secundo meliùs sint dispositi; sed Sacramenti latè sumpti, pro signo rei sacræ, quia scilicet in secundis nuptiis non reperitur perfecta significatio conjunctionis unius Christi cum una Ecclesia.

Audiamus de hac re Scotum 4. dist. 33. q. 2. n. 4. *Causa, inquit, quare congruit bigamum arceri ab Ordinibus sacris, una communiter ponitur ab Omnibus, defectus Sacramenti, quam tangit Augustinus dist. 26. c. Acutius, & Ambrosius ibidem c. Una; & arguitur sic: Sacerdos tanquam Christi Vicarius in Ecclesia representans personam Christi, non debet habere aliquid repugnans Christo, in comparatione Christi ad Ecclesiam, & è converso; nunc autem Christus est unicus sponsus unius Ecclesie, & Ecclesia est unica sponsa unici sponsi Christi; ergo habens oppositum hujus non rectè signat vel representat Christum in Ecclesia; sed bigamus, qui habuit duas, vel unam quæ fuit duorum, habet aliquid repugnans isti conjunctioni Christi & Ecclesie; ergo &c.*

Omitto

Solutio Estii

253; Cur Ecclesia neget benedictionem secundis nuptiis;

Cur digamos effecerit irregulares;

254; Quid sentiat Scotus;

250. Obiicitur primum testimonium Greg. Nazian.

251. Resp. Estii.

252. Primum obijcit testimonium Origenis.

Secunda nuptia sunt odiosa legibus civilibus.

Omitto leges civiles, quibus secundæ nuptiæ odiosæ fuerunt, ut patet ex poenis in odium eorum inflictis, de quibus latè tractat Sanchez lib. 7. disp. 87. & quatuor sequentibus, & dico cum eodem Auctore eodem lib. disp. 81. n. 4. eas jure canonico fuisse correctas, tanquam contra bonos mores, & debitam Matrimonii libertatem, ut patet ex cap. 4. & 5. de Secundis nuptiis, supra allegatis. Et quia nihil aliud dignum solutione occurrit:

255. *Probatur Conclusio à priori.*

Finio hanc Conclusionem, & assigno rationem ejus à priori; utputa, quia primæ nuptiæ morte alterius conjugis dissolvuntur, ac proinde nullum possunt subsequenter impedimentum præstare; neque aliquis est, cui sit superstes conjux obligatus strictâ obligatione ex promissione, vel pacto, vel alio simili titulo. Quod addo; quia Chrysoft. Homil. 2. super illud Titi 1. *Unius uxoris virum*, videtur agnoscere obligationem benevolentiam, dicens: *Nam qui defunctæ uxori benevolentiam nullam servasse deprehenditur, quo pacto hic Ecclesiæ Præceptor esse optimus poterit?*

Chrysoft.

Itaque tanquam liber ab obligatione strictè dicta (nam si promississet Deo continentiam, indubiè reprehensibilis foret, si iterò nuberet, juxta illud Apostoli 1. Timor. 5. v. 11. & 12. *Cum luxuriatæ fuerint in Christo nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt*) poterit contrahere cum altera; neque ex priori Matrimonio ulcùm restat impedimentum; & adhuc manet uterque finis Matrimonii, scilicet generatio prolis, & remedium concupiscentiæ ac vita socialis; & nihil etiam deest huic secundo matrimonio, quò minus sit verè & propriè Sacramentum, juxta definitionem Concilii Tridentini sess. 24. can. 1. *Si quis dixerit, matrimonium non esse unum ex septem Legibus Evangelicæ Sacramentis &c. anathema sit*. Est siquidem signum sensibile, gratiam efficaciter significans.

Trident.

Sed nunquid eadem ratio secundi Matrimonii, primo necdum per mortem dissoluti? Pro resolutione instituitur.

CONCLUSIO VII.

Nulli hodie licet cum pluribus simul contrahere: olim licuit viris.

256. *Lutherus non audeat improbare polygamiam.*
Bellar.

Lutherus (ut refert Bellarminus lib. 1. de Matr. cap. 10. circa initium) in propositionibus de Bigamia Episcoporum, quas edidit anno 1528. ita scripsit propositione 65. & 66. *Nota sunt jura Mosaica, de fratris defuncti uxore, & de filia corrupta in viro patris, quæ cogunt plurimum esse uxorum virum: quæ*

non magis sunt abrogata, quam reliqua omnia, id est, libera, nec prohibita, nec præcepta.

Deinde in explicatione Geneleos, quam anno 1525. edidit in comment. ad cap. 16. non obiter, sed ex professo disputat, utrum Christianis liceat exemplo Abraham plures simul uxores habere, ac tandem responderet, id neque esse præceptum, neque prohibitum, sed liberum: & se quidem nolle hanc novam consuetudinem introducere, sed nec improbare posse, cum exempla Patrum adhuc sint libera.

Porrò existimat Bellarminus eodem capite in principio, primum, qui inter Christianos nos polygamie aditum patefecit, fuisse Valentinianum Imperatorem, aliqui primum Catholicum Principem. Is enim (ut Socrates refert lib. 4. Hist. c. 27.) cum amore captus esset Justinæ cujusdam, eamque in Matrimonium ducere vellet, retentâ priore conjugæ Severæ, ex qua Gratianum filium jam peperat: ut colore aliquo intemperantiam suam tegeret, legem promulgavit, ut liceret utrique duas simul conjuges habere.

Sed Baronius to. 4. ad annum 370. postquam verbis Socratis eandem Historiam laetius retulisset; actum subjungit: At convinctur ex pluribus apertissimis mendacibus, annilem vel ab eo concinnatam esse fabulam vel potius ipsum, ab aliquo è trivio acceptum ut verum, conscripsisse commentum. Postquam autem plura adduxit ad hoc probandum, tandem sic concludit: At si cessare hæc omnia: illud unum fatis, ad hujusmodi explodendum commentum. Passurus fuit et Damasus Papa, laturive id reliquit Catholicæ communionis Episcopi, à Christiano Imperatore promulgari legem, quâ foret penitus Christianæ disciplinæ cœlestis atque hæresis sanciretur? Quorum casus obnitendum erat omnibus, ut Generalibus actis Conciliis, adversaria Decreta eledentur, legarenturque Episcopi, qui, velut Joannes Herodem, redarguerent Imperatorem. At de his ne levis quidem rumulculus: cum alioqui si vera fuissent, totus commovendus fuisset Catholicus orbis. Cesset igitur de infami lege suspicio, & de duarum simul uxorum conjugio fileat falsò asserta calumnia, atque evanescat in auras, qui summâ levitate contentatus, & ab aliquibus acceptus est error. Duxit quidem Justinam, sed post Severæ prioris uxoris obitum, cujus nulla postea mentio prorsus habetur. Uique adhuc Baron. cui libenter subscribo.

Parùm refert, quis aditum patefecerit polygamie, sufficit ad propositum nostrum quòd Martinus Lutherus, uti alios errores innumerabiles, ita etiam hunc errorem, cuius nulla ferè memoria apud fideles extabat, à inferis revocare conatus fuerit. Quem le-